№ 264. Środa 13. Listopada 1861. Rok wydania 51.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Insercya w półkolumnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Portugalia. — Hiszpania. — Francya — Belgia. — Holandya. — Włochy. — Niemce. — Grecya. — Turcya. — Azya. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Gmina *Bortiatyn*, w obwodzie przemyskim, zapewniła dla założenia regularnej szkoły parafialnej u siebie następujące ofiary:

1) Obowiązała się wystawić własnym kosztem odpowiedni budynek szkolny, zaopatrzyć w potrzebne porządki, utrzymywać wszystko zawsze w dobrym stanie, i pełnić potrzebną usługę przy szkole.

2) Na opał szkoły kupować z własnych funduszów i przystawiać do szkoły rocznie dwa sągi drzewa.

3) Przeznaczyła gmina Bortiatyn na wyposażenie nauczyciela roczną kwotę 105 zł. w. a., z których 23 zł. w. a. pobierać będzie w procentach od ofiarowanych na to obligacyi, a resztę 82 zł. w. a. gotówką w kwartalnych ratach z góry.

Okazaną temi ofiarami troskliwość o rozszerzenie oświaty między ludem wiejskim podaje c. k. galic. Namiestnictwo z wyrazem należytego uznania do wiadomości powszechnej.

Sprawy krajowe.

(Przesyłki na wystawę angielską.)

Wiedeń, 11. listopada. C. k. ministeryum handlu wydało pod dniem 7. listopada 1861 następujące obwieszczenie:

Rada administracyjna c. k. uprzyw. kolei Karola Ludwika będzie przesyłać bez opłaty przedmioty przeznaczone na wystawę londyńską, ale pod tym warunkiem, że przedmioty te będą opatrzone listem frachtowym i poświadczeniem filialnego komitetu wystawy, że będą oddane bez opłaty, i że należytość zabezpieczająca za nadwyżkę przy oddaniu franco uiszczona będzie.

Wiedeń, 7. listopada 1861.

(Posiedzenie izby deputowanych z dn. 9. listopada.)

Prezyduje Dr. Hein.

Na ławie ministeryalnej pp. de Schmerling i hr. Wickenburg.

Czterech mowców nowych zapisało się do dyskusyi nad wnioskiem Skenego.

Dep. Wurzbach wnosi, aby przedsięwziąć nowy wybór skrutatorów protokołu.

W dalszym ciągu dyskusyi nad wnioskiem Skenego mówi dep. Horbach przeciw wnioskowi wydziału, na podstawie dowodów ekonomiczno-politycznych. Oświadcza, że jest zwolennikiem wolności przemysłowej, lecz zwraca uwagę na niebezpieczeństwo zbyt raptownego przejścia od cechów do zupełnej wolności. Potrzeba stopniować przejście, a tem przejściem są właśnie stowarzyszenia. Cechy nie mają w istocie rzeczy nic spólnego za stowarzyszeniami. Mowca uznaje wniosek bar. Kalchberga za bardzo użyteczny.

Wniosek, aby zakończyć dyskusyę, przyjęty 77 głosami przeciw 62.

Prezes zawiadamia o poprawce Rygera, i prosi mowców obu stronnictw, aby wybrali po jednym mowcu jeneralnym z pomiędzy siebie. Posiedzenie zawieszone na 10 minut.

Zabierają głos pp. baron Burger i dep. Tomek dla poparcia swych wniosków.

Tomek przeciw wnioskowi wydziału, wykazuje, że w nowej ustawie przemysłowej, obowiązującej dopiero od dwóch lat, pozorna jest tylko sprzeczność pomiędzy wolnością przemysłową i stowarzyszeniami przymusowemi. Chodzi tu tylko o opłatę pewnego podatku, który zdaniem znawców jest potrzebny. Mowca żąda, aby kwestyę tę pozostawić do rozstrzygnienia sejmom krajowym; zaczem izba najlepiej, aby przeszła do porządku dziennego.

Bar. Burger wykazuje różnicę zachodzącą pomiędzy wnioskiem jego a wnioskiem bar. Kalchberga. W ciągu mowy dotyka stosunków przemysłowych Istryi i Wenecyi.

Jego Excel. minister handlu oświadcza, że rząd trzyma się zasady jak najobszerniejszej wolności przemysłowej; i życzy sobie jak najściślejszego rozbioru ustawy przemysłowej. Dla objaśnienia przedmiotu rząd udzieli potrzebnych wykazów i spostrzeżeń.

Rosthorn jako mowca jeneralny zaleca przyjąć wniosek bar. Kalchberga przeciw wnioskowi wydziału. Ryger czyni wniosek dodatkowy. Wydział przyłącza się do tego wniosku.

(Pismo cesarskie do rady namiestniczej w Węgrzech. — Doniesienia z Węgier. — Sejm krosecki.)

Najwyższe pismo odręczne do król. węgierskiej rady namiestniczej.

My Franciszek Józef, z Bożej łaski itd. itd.

Dostojni itd.

Gdy wyuzdanie i zuchwalstwo graniczące o otwarty rokosz wielkiej części władz węgierskich, przeciw wszelkim rozporządzeniom wyższym ściągającym się do zaprowadzenia napowrót uregulowanego stanu rzeczy zagraża utrzymaniu porządku publicznego w najwyższym stopniu, a ani władze w teraźniejszym swym składzie, ani zastosowanie w sposób zwykły istniejących praw karnych nie dają dostatecznej możności stłumić coraz więcej szerzące się nieposłuszeństwo, mamy to sobie za smutną lecz niezbędną powinność jako panujący powściągnąć dzielnie te wykroczenia, i przywracając uporządkowany stan rzeczy umocnić nanowo winne posłuszeństwo i powagę naszego rządu.

Iż jednak użycie środków nadzwyczajnych, nakazanych koniecznością, których z głęboką boleścią naszego ojcowskiego serca chwycić się zmuszeni jesteśmy, nie zgadza się z ustanowioną na podstawie artykułów prawa z r. 1723 i 1790 organizacyą i zakresem działania mojej król. węgierskiej rady namiestniczej, z drugiej strony nadzieja zwołać wkrótce sejm mego królestwa Węgier, aby załatwić w drodze konstytucyjnej nierozwiązane potąd kwestye, nie może tak długo spełnić się, póki nie będzie przywrócony porządny stan administracyi, zawieszamy przeto rozporządzeniem mojem z dn. 20. października z. r. w duchu powyższych artykułów prawa, wskrzeszone czynności korporacyjne naszej król. węgierskiej rady namiestniczej, również jak i czynności municypiów krajowych w naszem królestwie węgierskiem, tymczasowo póki nie będzie przywrócony zakłócony porządek publiczny, i rozkazujemy niniejszem rozwiązać wszystkie istniejące potąd wydziały komitatów i dystryktów, tudzież korporacye w król. wolnych miastach.

Zawiadamiając was wierni nasi o tem naszem najłaskawszem rozporządzeniu, abyście się do niego zastosowali, i ogłosili natychmiast i ściśle wykonali, zalecamy zarazem Wam wierni, abyście do dalszego w tym względzie rozporządzenia naszego starali się o to, aby w komitatach, dystryktach i król. wolnych miastach urzędnicy teraźniejsi pod osobistą ich odpowiedzialnością załatwiali bieżące czynności administracyjne, póki nie zajmą się tem nowo mianowane organa, tak, aby służba publiczna żadnej nie doznała przerwy. Kr. węgierskim namiestnikiem i prezydentem naszej król. węgierskiej rady namiestniczej mianujemy najłaskawiej naszego fmp. hr. Maurycego Pallfy, którego to wszelkie do politycznej administracyi kraju ściągające się rozporządzenia obowiązani jesteście wypełniać z największem posłuszeństwem Wy wierni, jak również nadżupani, zastępcy nadżupanów i wszyscy naczelnicy komitatów, tudzież burmistrzowie naszych stołecznych miast Budy i Pesztu.

Uważając następnie jako rzecz niezbędną rozkazać uchylić z pod kompetencyi sądownictwa cywilnego niektóre przestępstwa i zbrodnie przeciw publicznemu porządkowi i przeciw bezpieczeństwu osób i własności, a przekazać je sądom wojennym, posyłamy wam wierni w załączeniu odnośne rozporządzenia, wkładając zarazem najłaskawiej na was jako surowy obowiązek starać się o ich właściwe i jak najrychlejsze ogłoszenie.

Równie atoli jak jest stateczną wolą Naszą, wspomnionemi właśnie chwilowemi środkami wyjątkowemi przywrócić w jak najkrótszym czasie w Mojem królestwie węgierskiem porządek publiczny zagrożony pożałowania godną agitacyą, tak z drugiej strony oświadczamy nanowo przy tej sposobności, że postanowiłem niezmiennie, zachować i nadal bez uszczerbku i niezłomnie wszelkie koncesye, zapewnione Naszym dyplomem z dnia 20. października z. r. Naszemu królestwu węgierskiemu tak co do przywrócenia jego konstytucyi, praw i swobód, jako też jego sejmu krajowego i jego instytucyi municypalnych.

Pozostajemy Wam zresztą w c. k. łasce i życzliwości Naszej stale przychylni.

Dan w Naszem rezydencyonalnem mieście Wiedniu w Austryi 5. listopada 1861.

Franciszek Józef, w. r.

Hr. *Antoni Forgach* r. wł.

Koloman Beke r. wł.

— Jego Excelencya namiestnik fml. hr. Maurycy Palffy zamieszkał w królewskim zamku w Budzie. *Sürgöny* donosi, że pan Franciszek Koller kr. komisarz dla miasta Pesztu, wszystkich członków miejskiego ciała reprezentacyjnego, którzy na jeneralnych zgromadzeniach w dniu 8. i 10. czerwca byli obecni uchwaleniu adresu względem kwestyi podatków zawiadomił pisemnie o najwyższej niełasce Najjaśniejszego Pana z przyczyny wyrażeń przeciw rządowi i wojsku w rzeczonym adresie użytych.

— Na posiedzeniu kroackiego sejmu krajowego z 5. b. m. odczytano reskrypt wirowitskiego komitatu, który użala się, że komenda c. k. pułku piechoty Benedeka odesłała niezałatwione podanie w języku kroackim dodając, że w armii tylko język niemiecki jest urzędowym. Nad tem wytoczyła się długa debata. Ban przedstawiał, że nie można wymagać, ażeby w każdym pułku byli ludzie, którzy rozumieją wszystkie języki, i ze zresztą potrzeba oczekiwać decyzyi cesarskiej co do uchwały sejmu krajowego względem wyłącznego używania języka narodowego w urzędach. Deputowany Jelačić odpowiada, że przed rokiem 1848 korespondowano także z władzami wojskowemi tylko po łacinie; dlaczegoż nie możnaby zastosować tego także do języka narodowego. Deputowany Kwaternik podziela także to zdanie, zaś deputowani Zivković, Dr. Polit, Stojanović, Zužel, Vukotinović i Mrazović oświadczają się za tem, ażeby tę sprawę, ponieważ nie wchodzi w zakres prawodawstwa, odesłać do rady namiestniczej, i izba przyjmuje ten wniosek.

(Dodatek do ustawy prasy.)

Jego Excel. minister Lasser przedłożył izbie deputowanych na dniu 4. października r. b. razem z projektem ustawy prasy następującą ustawę, ważną we wszystkich krajach koronnych, względem niektórych uzupełnień i zmian powszechnej i wojskowej ustawy karnej:

Artykuł I. Zbrodni stanu oznaczonej w §. 58 ustępu b) powszechnego kodexu karnego (§. 334 lit. b. wojskowej ustawy karnej) staje się winnym osobliwie także ten, kto przedsiębierze cokolwiek dla gwałtownej zmiany konstytucyi państwa.

Art. II. Kto publicznie lub w obec kilku ludzi, albo w dziełach druku, rozszerzanych pismach lub obrazowych przedstawieniach usiłuje podburzać do pogardy lub nienawiści przeciw konstytucyi państwa: staje się winnym zbrodni zakłócenia spokojności publicznej, i ma być obłożony karą wyznaczoną w §. 65. powszechnej ustawy karnej (§. 341. wojsk. ust. kar.)

Art. III. Kto w obec kilku ludzi, w dziełach druku, rozszerzanych pismach lub obrazowych przedstawieniach, albo zresztą publicznie

1) którą z obudwu izb rady państwa, zgromadzenie sejmu krajowego, władzę publiczną, armię albo który z jej oddziałów,

2) pojedynczych członków rady państwa albo sejmu krajowego, publicznego urzędnika lub funkcyonaryusza, kapłana, wojskowego względem czynności jego powołania, świadka lub znawcę względem ich zeznania w obec władzy — obrazi zniewagą, poniżającem szyderstwem, podsuwaniem nieuczciwych powodów lub zamiarów niezgodnem z prawdą przypisywaniem czynów przeciwnych obowiązkowi, albo też wydaje o nich taki sąd naganny, który z swej formy lub z okoliczności okaże się obrażającym, staje się winnym przestępstwa i ma być karany aresztem od jednego do sześciu miesięcy.

Za obrazę, której z obudwu izb rady państwa, sejmu krajowego lub członka której z tych korporacyi, władzy publicznej, publicznego urzędnika lub funkcyonaryusza może być przedsiębrane śledztwo zwyczajnie tylko za ich przyzwoleniem.

Jeśli rada państwa lub sejm krajowy w czasie obrazy nie są zebrane, potrzeba zasięgnąć przyzwolenia ministeryum stanu. Jeśli urzędnik publiczny lub władza publiczna nie mogą być przesłuchani, potrzebne jest tylko przyzwolenie przełożonego lub najbliższej wyższej władzy.

Do ścigania za obrazę armii cesarskiej, lub któregokolwiek z jej oddziałów potrzebne jest przyzwolenie ministra wojny.

Art. IV. Kto przy wyborach w sprawach publicznych kupuje lub sprzedaje głosy wyborcze lub w podstępny sposób fałszuje głosowanie albo jego rezultat, staje się winnym przestępstwa, jeśli nie przedstawia się w tem inny surowiej karany czyn, i ma być karany ostrym aresztem od jednego do sześciu miesięcy.

Ameryka.

(Sesye parlamentu brazylijskiego zamknięte.)

Brazylia. Dnia 15. września zamknięto tegoroczną sesyę brazylijskiego parlamentu. Ponieważ pierwsza sesya ciała prawodawczego na rozpoznanie wyborów zabrała wiele czasu, przeto we względzie prawodawczym rozwinął parlament tylko nieznaczną czynność. Z tem wszystkiem sesya jednak nie była bezowocną, gdyż między innemi uchwalił parlament pożądaną już oddawna cywilną ważność małżeństw akatolickich, a uchwale tej dał także Cesarz swoją sankcyę.

Portugalia

Lizbona, 6. listopada. Infant Don Fernando trzeci brat Króla Don Pedra V., urodzony dn. 23. lipca 1846 umarł na chorobę zapalną, o czem donosi londyńskie bióro Reutera. — Kortezy zagajono poselstwem królewskiem i następnie odroczono do stycznia.

Hiszpania.

(Przyjęcie dla Mulej Abba. — Rozruchy.)

Madryt, 4. listopada. Na cześć Muleysela Abba będzie jutro przedstawione widowisko małej wojny. Będą przytem czynne 100 dźwirowanych dział. Jenerał Prim będzie dowodzić artylerya. W Medinaceli zaszło powstanie republikańskie. Rząd nie widział potrzeby do użycia zbrojnej siły.

Francya.

(Zmiany w gabinecie. — Wnioski do przyszłej sesyi. — Załoga rzymska. — Wyprawa mexykańska. — Dowóz zboża. — Izby francuskie zwołane. — Nowy rok sądowy. — Sprawa Dappenthal.)

Paryż, 8. listopada. *Patrie* donosi, że Cesarz i Cesarzowa zabawią w Compiegne do końca listopada. *Temps* zapewnia, że pan Fould, który obecnie znajduje się w Compiegne, obejmie departament finansów. Michel Chevalier ma wstąpić do gabinetu jako minister handlu, a Haussmann jako minister budowli. — Dotąd obydwa te ministerya były złączone, to jest nie było ministeryum handlu, które od ogłoszenia cesarstwa wcielono do ministeryum budowli. — Wszystkie ministerya przygotowują teraz wnioski na sesyę senatu i ciała prawodawczego poczynającą się 15. stycznia; radzie państwa przedłożono budżet na rok 1863. Mówią, że dwa nowe podatki mają być proponowane, na zapałki i kwity. — Książę Magenty powrócił do Paryża. — Armia francuska w Rzymie ma być wzmocniona. Stosownym więc będzie nowy tytuł jenerała Goyon (dowódzca armii okupacyjnej, zamiast dowódzca korpusu okupacyjnego). — Książę Metternich wraca według *Pays* do Paryża.

— Minister Thouvenel przyjmując deputacyę Francuzów, którzy mają pretensye o pieniądze do Mexyku, zapewnił ją najmocniej, że ich reklamacye pomyślny wezmą obrót. Pan Vincento Juarez brat prezydenta mexykańskiego przejeżdżał na Paryż do Londynu. Do trzech tysięcy wojska lądowego, które Francya wyprawia do Mexyku, należy 500 zuawów. Jazda, przydana do tego korpusu, udaje się bez koni, i postara się o nie dopiero w Havannah lub Mexyku. *Patrie* zaspakaja publiczność co do klimatu mexykańskiego. Rodziny żołnierzy biorących udział w wyprawie, zdają się być bardzo strwożone szczegółami o Mexyku w dziennikach zagranicznych podanemi. Żółta febra nie ciągle panuje w Vera Cruz i innych portach mexakańskich; pojawia się rzadko i tylko w pewnych porach roku; w zimie nigdy. Od października do maja znika całkiem, wtedy klimat jest tam tak zdrowy jak w Europie.

— Dnia 7. listopada przywieziono do Marsylii 200.000 hektolitrów zboża. Kursa spadają. Przesilenie zagraża.

— Ruschdi Basza, turecki minister wojny, nagle do Konstantynopola powołany, opuścił Paryż 9. b. m.

— *Patrie* pisze, że izby francuskie zbiorą się na 15. stycznia pr. roku. Spodziewają się, że będą im przedłożone ważne środki finansowe.

— Zaczął się nowy rok sądowy. Przed otwarciem trybunałów arcybiskup Paryża, kardynał Morlot, odprawił jak zwykle mszę św. w Sainte-Chapelle. W trybunale kasacyjnym, gdzie prezydował pan Troplong, miał mowę pan Blanche, adwokat jeneralny. Zalecał reformy, które z postępem przemysłu nastąpić muszą w ustawach handlowych i celnych i wykazał jakie zmiany niezbędne są w organizacyi towarzystw handlowych. W świecie giełdowym zdziwiono się wzmianką o niezbędnej potrzebie rewizyi ustaw i regulaminów ajentów wexlowych. W ces. trybunale sądowym przemówił adwokat jeneralny Oskar de Valee. Wspomniał o pracach i dążnościach sławnego Malesherbes. W końcu nadmienił o zmarłym radcy Rossigne i panu Poinsat, który padł ofiarą zbrodni; co zdaniem mowcy, nie ujdzie kiedyś bezkarnie.

— Zapowiedziany telegrafem artykuł *Monitora* względem sprawy Dappenthal opiewa jak następuje: „Iż dzienniki zagraniczne rozwodzą się w licznych komentarzach względem pojawienia się kilku francuskich żandarmów i żołnierzy we włości Cressonniéres, która należy do Dappenthal, więc słuszność wymaga przedstawić wypadek ten w prawdziwem świetle. Nie jesteśmy jeszcze dokładnie zawiadomieni o wypadku, któryby motywował obecność oddziału wojska na tym punkcie, i z tego powodu reklamacye rady federacyjnej; ale możemy zapewnić, że rząd Cesarza nie miał nigdy na myśli przemocą i okupacyą wojskową rozstrzygać kwestyi terytoryalnej, jaka między Francyą i Szwajcaryą od r. 1815 zachodzi. Lecz z wypadku tego sporu okazał się pewien rodzaj neutralizacyi będącego w sporze terytoryum, na którą władze kantonu Waadtland niedawno przezto się targnęły, że w miesiącach lipcu i październiku tego roku kazały przystąpić do dwóch aresztacyi w Dappenthal. Rząd Cesarza protestował w Bernie przeciw zaburzeniu *statu quo*, oznajmując, że jeżeli żandarmy kantonu Waadt będą ponownie wykonywali akt juryzdykcyi w Dappenthal, tedy my będziemy zmuszeni oprzeć się temu postępowaniu. A że trybunał w Nyon zawyrokować więzienie na pewnego francuskiego poddanego, który mieszka w tym okręgu, tedy chodziło po prostu o to, aby przeszkodzić jego aresztacyi. Sprawa ta więc nie miałaby tej wagi, jaką jej przypisać chciano. Nie wątpimy, że dokładne objaśnienia, jakie będą wymieniane z radą federacyjną, okażą tę sprawę w prawdziwem świetle i może przygotują zawarcie ugody, przeznaczonej położyć konicc zajściom, jakie z stanu rzeczy źle określonego *(mal defini)* nieodbicie wyniknąć musiały.“

Belgia.

(Poseł do Włoch mianowany. — Komisya egzaminacyjna.)

Bruxela, 6. listopada. Dzisiejszy *Monitor* zawiera mianowanie p. Sylvans, ministra rezydenta w Lizbonie, ministrem przy dworze Turyńskim. Jestto uznanie Królestwa Włoskiego, pisze *Gazeta kolońska*, iż listy wierzytelne p. Sylvans adresowane są do Wiktora Emanuela Króla Włoskiego.

— Jenerał della Rocca w powrocie wstąpił do Bruxeli i ma być przedstawiony Królowi. — Były minister spraw zewnętrznych, baron de Vriére, mianowany ministrem stanu. — Komisya do ułożenia nowego systemu egzaminacyjnego na uniwersytecie oświadczyła się jednogłośnie za jedną tylko zmianą, mianowicie za zniesieniem świadectw.

Holandya.

(Czynności w izbach. — Prawa patronatu.)

Haaga, 6. listopada. Izba druga przyjęła wczoraj ustawę względem zniesienia prawa patronatu państwa. Podczas rozpraw minister wyznania reformowanego oświadczył, że mocną ma wolą przygotować zniesienie prawa patronatu prywatnych, i że głównie o to starać się będzie, aby zasada konstytucyi: „Odosobnienie od państwa i kościoła, coraz się bardziej utwierdzała, a mianowicie aby kościołowi protestanckiemu, który skutkiem dawniejszych stosunków, bardziej jak inne opiera się na państwie, i przypisy od niego otrzymuje, zupełną wolność zapewnić. Z okazyi podwyższenia budżetu dla ministeryum spraw zagranicznych, dwaj członkowie z Limburga nadmienili o zobowiązaniach, które ze strony związku niemieckiego ciążyły na ich prowincyi. Minister oświadczył, że niezbywa mu na chęci do wyłączenia tej prowincyi z związku niemieckiego, lecz na sposobności; że to jest zresztą sprawa czynu, nie słowa, i dosyć wyraźnie dał do zrozumienia, jak mu przykro, że nic względem tego przedmiotu odmienić nie może.

Włochy.

(Marynarka. — Finanse. — Koleje nowe.)

Sardynia. Minister marynarki Menabrea kazał znowu budować dwie fregaty, jest więc obecnie 10 wielkich okrętów wojennych zaczętych. Projekt zmienić zatokę Spezzia na wielki port wojenny istnieje już oddawna. — Jenerał Menabrea bierze się na prawdę do wykonania projektu. — Kosztorys ogłoszono, do końca miesiąca, robotnicy zostaną zapewne ugodzeni. Koszta mają wynosić 36 milionów, a budowa będzie trwać 4 lata.

— Minister finansów Bastoggi naradza się z szefami swego departamentu, nad środkami poprawienia kredytu publicznego. Deficit na r. 1862 będzie wynosił od 160 do 170 milionów franków, może więc być pokryty wyrównaniem podatków. Izbie będzie przedłożony projekt do ustawy względem rozłożenia na wszystkie prowincye podatku mobiliarnego i osobistego, który teraz istnieje tylko w Piemoncie.

— Król był obecny otwarciu kolei żelaznej z Medyolanu do Piacenzy, i z Bononii do Ankony. — Na mocy kr. dekretu, bicie pieniędzy złotych i srebrnych w mennicach państwa, będzie wydzierżawione w drodze publicznego konkursu.

Niemce.

(Sądy handlowe.)

Z **Królewca** donosi: *Ostpr. Ztg.*: Temi dniami przedłożono król. wschodnio-pruskiemu trybunałowi do sprawozdania wniosek do ustawy względem urządzenia sądów handlowych, które się stały potrzebne przez zaprowadzenie handlowego kodexu. Wysoki trybunał zgodził się przytem jednogłośnie na to, że tylko z wyznawców wiary chrześciańskiej należy przypuszczać do handlowego sądu niejurydycznego członka pochodzącego z handlowego stanu. W ten sposób zadecydował trybunał, że kupców żydowskich z sądów handlowych należy wyłączyć.

Grecya.

(Izby deputowanych.)

Ateny, z końcem października. Izba deputowanych, skompletowawszy się 26. października, przystąpiła do wyboru prezydenta, która to godność podług dawnego zwyczaju miała przypaść teraz z kolei deputowanemu stałego lądu greckiego. Jakoż obrany został prezydentem izby deputowany z Liwadyi, Philon-Rumeliota. Potem wybierała izba wiceprezydentów, sekretarzy i t. d., a zakończyła posiedzenie mianowaniem wielkiej deputacyi do Królowej dla złożenia życzeń izby. Tę deputacyę z prezydentem izby na czele, przyjmowała Królowa nazajutrz na uroczystej audyencyi.

— Izby rozpoczęły prace swoje z gorliwością; przedłożono jej ważne projekta ustaw, między innemi także ustawę względem zaprowadzenia landwery.

— Ku częściowemu spłaceniu zaległości, należących się mocarstwom opiekuńczym za amortyzacyę procentów, kazał rząd grecki doręczyć panu Wyse, posłowi angielskiemu sumę 900.000 franków. Nic wiadomo jednakże, czy suma ta przeznaczona jest dla trzech mocarstw, czy tylko dla Anglii, gdyż w komisyi, którą mianowały mocarstwa opiekuńcze w roku 1856 dla zbadania finansowych stosunków Grecyi, prezydował pan Wyse zarazem i w charakterze reprezentanta Anglii i seniora tutejszego ciała dyplomatycznego.

Turcya.

Konstantynopol, 1. listopada. *Jour. de Constantinople* w korespondencyi z Gałaczu, w następujący sposób opisuje wypadek, której poprzednie ministeryum mołdawskie zniewolił podać się do dymisyi.

Mołdawianin nazwiskiem Papa Corti Cortaki, który niegdyś był w Jasach popem, a podczas wojny krymskiej służył w wojsku rosyjskiem, po upadku Sebastopola otrzymał od rządu rosyjskiego tytuł majora, i order Ś. Anny. Ostatniemi czasy miał w Jasach proces, i o załatwienie go tak długo naprzykrzał się ministrowi sprawiedliwości, że go kazał wytrącić. Cortaki żądał zadość uczynienia, i rozgłosił, że jeśli je nie otrzyma ministra zabije. Na to rada ministeryalna uchwaliła aresztować i wydalić z kraju Cortakiego; do tego jednak potrzeba było przyzwolenia konzula rosyjskiego, a ten na uczynione zapytanie odpowiedział, że postąpi według obrotu wypadków. — Tę odpowiedź przesłano drogą telegraficzną księciu Couzie, lecz nie czekając na jego rozkazy kazano żandarmeryi uwięzić Cortakiego. Cortaki wyszedł na spotkanie żandarmów w mundurze z rewolwerem w każdym ręku; dobyta szabla leżała w pobliżu. Oficerowi dowodzącemu oświadczył, że pozwoli się aresztować tylko na rozkaz swego konzula, i tylko jego ajentowi, i że zabije każdego, co ośmieli się dom jego nachodzić, i jego imać. Przyszło do starcia. Pięciu ludzi padło, nim okrytego ranami Cortakiego zdołano zwyciężyć i do szpitalu zaprowadzić. Smutny wypadek już był bliskim ukończenia, gdy oto nadchodzi od księcia wyraźny rozkaz nic nie przedsiębrać bez poprzedniego porozumienia się z konzulem rosyjskim. W skutek tego rozkazu, jakoteż protestu konzula rosyjskiego, ministrowie musieli podać się do dymisyi, którą też jak słychać natychmiast przyjęto.

Azya.

(Doniesienia z Syamu i Kochinchiny.)

Syngapore, 20. września. Do *Gazety tryestyńskiej* nadeszły następujące wiadomości: „Syamski minister spraw zagranicznych w Bangkok zawiadomił tamtejszego konzula angielskiego, że w Kambodszy, któryto kraj królowie Syamu uważają za podległy ich zwierzchnictwu, wybuchły rozruchy, i że rada królewska postanowiła dla ochrony poddanych syamskich wyprawić do Kamputu jeden parostatek i kilka łodzi kanonierskich. Przytem upraszał konzula, ażeby zawiadomił o tem osiadłych w Kambodszy poddanych angielskich. — Wiadomości z Sajgunu donoszą, że skład rzeczy tam się poprawił, chociaż to nie można przypisać sprężystości francuskich władz rządowych. Mają one wprawdzie najlepsze chęci, ale zbywa im na potrzebnej znajomości kraju, a prócz tego zarzucone są sprawami, które się odnoszą do administracyi, dyrekcyi licznego korpusu armii i znacznej floty. Z tem wszystkiem pozakładano już kilka gościńców, częścią wystawiono, częścią zamierzono wystawić publiczne budowle wszelkiego rodzaju, ułożono plan miasta i przyczyniono się do wzrostu ludności i t. d. Od czasu zajęcia Mytho, nie uczyniono w podboju kraju ważnych postępów. Po nadejściu spodziewanych posiłków zamyśla francuski admirał wcielić do swego terytoryum miasta Beni Hoa i Vinh-Luong. W ogóle można się spodziewać, że południowa Kochinchina stanie się kwitnącą kolonią jeżeli rząd będzie prowadzony w sposób rozsądny i wolnomyślny, i spodziewają się, że nowy gubernator i naczelny wódz, który temi dniami jest spodziewany, przywiezie z sobą instrukcye, które takiemu rozwojowi sprzyjać będą."

Doniesienia z ostatniej poczty.

Wenecya, 9. listopada. Jej Mość Cesarzowa ofiarowała na ubogich tutejszych 4000 zł. w. a.

Nowy Jork, 31. października *Trybuna* donosi, że armia zajmie wkrótce leży zimowe w Washingtonie i zbija pogłoskę, jakoby sekretarz komendanta expedycyi morskiej uszedł z kartami i opieczętowaną instrukcyą na południe. Garibaldi wyraża w liście ubolewanie, że nie może przybyć, niewątpi jednak w zwycięstwo północy. Jeżliby walka trwała dłużej, przybyłby przecież do Ameryki ku obronie tak drogiego sobie ludu. Urzędownie donoszą, że wojsko unii w sile 500.000 ludzi ustawione od Kanzasu aż do Hatteras, obsaczają insurekcyę i posuwają się zwolna ale śmiało w głąb stanów niewolniczych. Wybory wypadają wszędzie pomyślnie dla Lincolna.

Londyn, 10. listopada. Na bankiecie u Lorda Majora mówił lord Palmerston między innemi: Niedostatek bawełny, chociaż jest chwilowem nieszczęściem, stanie się poźniej dobrodziejstwem, gdyż Anglia znajdzie bawełnę gdzieindziej i pozostanie niezawisłą. Mimo to — mówił dalej lord Palmerston — poglądamy ze smutkiem na zatargi amerykańskie.

Londyn, 9. listopada. Według doniesień z Nowego Jorku z 30go z. m. Trybuna tamtejsza donosi, że armia związkowa wkrótce obejmie w Washingtonie kwatery zimowe. Dziennik ten zaprzecza pogłosce, że sekretarz dowódzcy expedycyi okrętowej zbiegł na południe z mapami i z opieczętowanemi instrukcyami dowódzcy. *Tribune* donosi dalej, że z odezwy Garibaldego widać, jak mu przykro, że nie może udać się do Ameryki; nie wątpi on jednak, że północ odniesie zwycięstwo. Jeżeli wojna potrwa czas dłuższy, tedy uda się do Ameryki bronić lud sobie drogi.

Paryż, 11. listopada. Na bankiecie, który wyprawiały redakcye dwóch dzienników, dziękował pan Ratazzi w uroczystej

przemowie za sympatye okazywane Włochom, mówiąc, że uczucia życzliwości i pomoc Francyi znachodzą we Włoszech najzupełniejsze uznanie. Włochy nie zapomną nigdy, co winny dostojnemu Cesarzowi, który dla ich miłości narażał się na tyle niebezpieczeństw, i sam jeden podał im rękę w potrzebie; Włochy nie zapomną nigdy owych podziwienia godnych wojowników, którzy polegli za ich sprawę, ani sławnej armii, która je oswobodziła, ani ludu francuskiego, który tak sprzyja ich oswobodzeniu. W epoce rekonstytucyi narodowości nie jest czczym wyrazem ugrupowanie ludów pobratymczych, zjednoczenie plemion łacińskich. Nasze obadwa ludy, związane przymierzem braterstwa i oparte na sympatyach innych liberalnych narodów, nie potrzebują obawiać się niczego. Oby nadeszła chwila, a Francya dowie się, jak Włochy pojmują dług wdzięczności, obowiązki solidarności.

Genua, 8. listopada. Brygada Bonońska, pod dowództwem Pinellego, odchodzi na załogę do Emilii.

Madryt, 9. listopada (na Paryż.) Martinez de la Rosa obrany został prezydentem drugiej izby hiszpańskiej 212 głosami; kandydat opozycyi, pan Rios Rosas, miał 89 głosów.

Wiadomości handlowe.

Lwów, 12. listopada. Na wczorajszy targ przypędzono 138 wołów, mianowicie z Dawidowa 2 stada po 20 i 46 sztuk, z Rozdołu 2 stada po 20 i 24 sztuk, a z Szczerca 28 sztuk. Z tej liczby sprzedano — jak się dowiadujemy — na targu 130 sztuk na potrzeb miasta i płacono za woła, mogącego ważyć 325 ℔ mięsa i 46 ℔ łoju, 69 zł. 50 c.; sztuka zaś, którą szacowano na 360 ℔ mięsa i 60 ℔ łoju, kosztowała 83 zł. wal. austr.

Zestawienie dowozu i sprzedaży zboża na targach tygodniowych w Bochni w październiku 1861 r.

	Mec ważył	Przywieziono	Sprzedano	Płacono w przecięciu za 1 mec w. a.	
	funtów	meców niż. austr.		zł.	c.
Pszenicy	85	2800	2800	5	19
Żyta	75	2100	2100	3	21
Jęczmieuia	71	770	770	2	44
Owsa	51	790	790	2	25
Kartofli	.	710	710	1	.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 12. listopada.

Hotel rosyjski: PP. Lencewicz Erazm, z Sulimowa. — Młodecki Kaz., c. ros. rotmistrz gwardyi, z Brodów. — Winnicki Tytus, z Liska. — Oczowalski Szcz., z Husiatyna. — Korytko Eugen., z Piadyk.

Hotel angielski: Reizenstein Rudolf, z Trześniowa.

Do domu prywatnego nr. 29 i 30 m.: Skrzyński Franc., z Sritpak.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 12 listopada.

PP. Gostyński Adam, do Przemyśla. — Wojnarowski Antoni, do Dydiatycz. — Lipiński Antoni, do Chlebowic. — Jordan Kaz., do Przemyśla. — Korytowski Franc., do Turczyna. — Terlecki Wiktor, do Hoszcwa. — Pietruski Jan, do Wistowic. — Kriegshaber Franc., do Łuczkowiec. — Urbański Wład., do Kartasowa.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 11. listopada 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru		Stan atmosfery
7. god. zrana	325.86	+ 3.4	77.8	zachodni	sł.	pochmurno
2. god. po poł.	325 43	+ 6.6	73.2	południowy	„	„
10. god. wiecz.	326 27	+ 4.4	81.1	zachodni	„	„

Przegląd

spostrzeżeń meteorologicznych we Lwowie w miesiącu październiku 1861.

Średni stan barometru był 329'''256 miary paryskiej przy temperaturze 0.

Najwyższy 333'''29 dnia 15. wieczorem.

Najniższy 323'''68 dnia 31. wieczorem.

Średnia temperatura powietrza była + 7.°39 R., o 1.°0 wyższa niż przecięcie 20letnie.

Najwyższa + 17°.0 dnia 10. w południe.

Najniższa — 3°.0 dnia 25. zrana.

Średnia wilgoć powietrza wynosiła 72.97 pr. C.

Największa 93.8 dnia 2. zrana.

Najmniejsza 34.1 dnia 22. w południe.

Całkiem pogodnych dni było 9, mało pochmurnych 9, bardzo pochmurnych 10, całkiem posępnych 3.

Mróz był w 4 dniach, mgła w 8, burzy nie było żadnej.

Deszcz padał w 5 dniach, cała wysokość jego wynosiła 2.'''55, o 14.'''25 mniejsza niż 20letnie przecięcie.

Wiatr dzielił się w następujący sposób: Płn. 13, Płn. Z. 3, Z. 9, Płd. Z. 7, Płd. 26, Płd. W. 12, W. 15, Płn. W. 8; siła jego była w ogóle mierna.

Z codziennych spostrzeżeń zmian przeciętnych na rozmaitych instrumentach astronomicznych przedstawia się następujący przegląd: Codzienny średni stan barometru podnosił się ze zmianami z 327.'''013 dnia 2go, do 333.'''110 dnia 15go, poczem spadał podobnież do 324.'''423 dnia 31go. Codzienna średnia temperatura wzrosła z + 7.°73 dnia 1go, na + 12.°30 dnia 11go, spadła dość nagle dnia 15go na + 4.°43, a ze zmianami do 25go na + 2.°17, osiągnęła jednak + 11.°27 dnia 31go. Codzienny średni nacisk pary spadł z 4.'''47 dnia 4go, na 1.'''40 dnia 25go, a do 31go wzmógł się na 4.'''37. Codzienna średnia wilgoć powietrza zmniejszała się z 91.87 pr. C. dnia 1go, do 53.40 dnia 22go, a do 29go wzmogła się na 88.63. Wiatr północny w pierwszych 5 dniach przeszedł przez zachód na południe, potem zamienił się w południowo-wschodni, i dopiero w ostatnich 5 dniach dął stale od południa. Największa ilość deszczu w 24 godzinach wynosiła 1.'''34 dnia 31go. Średni stan ozonometru podniósł się z 3.33 dnia 1go, na 8.33 dnia 10go, spadł do 28go na 1.00, a do 31go podniósł się na 7.13. Średnia elektryczność powietrza chwiała się między 5.7 dnia 12go i 3.0 dnia 21go, a elektryczność ziemi między 2.0 dnia 7go a 6.0 dnia 16go. Dr. R.

TEATR.

Dziś na scenie polskiej: **„Joanna która płacze, i Joanna która się śmieje,“** komedyo-dramat w czterech aktach z francuskiego; — po raz pierwszy.

Kurs lwowski.

Dnia 12. listopada		gotówką zł.	gotówką c.	towarem zł.	towarem c.
Dukat holenderski	wał. austr.	6	50	6	55
Dukat cesarski	„ „	6	52	6	57
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	11	22	11	32
Rubel srebrny rosyjski	„ „	2	15	2	17
Talar pruski	„ „	2	5	2	7
Polski kurant i pięciozłotówka	„ „	—		—	
Galicyj. listy zastawne w. a. za 100 zł.	bez kuponów	78	63	79	22
„ „ „ m. k. za 100 zł.	bez kuponów	82	63	83	22
Akcye gal. kol. żelaz. Karola Ludwika	bez kuponów	167	83	169	—
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	bez kuponów	66	18	66	73
5% Pożyczka narodowa	bez kuponów	80	10	80	90

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 12. listopada.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 80 75. Metaliki po 5% za 100 zł. 67 45; po 4½% za 100 zł. —.—; po 4% za 100 zł. —.— Obligacye indemnizacyjne: Niższej Austryi po 5% za 100 zł. —.—; Węgier —.— Galicyi —.—; Bukowiny —.—; Akcye Banku narodowego sztuka 749.—; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 181.20; niższo-austr. towarzystwa eskomtowego —.—.

Wexlowy. Za 100 zł. południowo niemieckiej waluty —.— — Lipsk za 100 talarów —.—. Londyn za 10 funtów szterl. 138.60. Medyolan za 100 zł. waluty austryack. —.—. Paryż za 100 fr. —.—.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.57, dukaty ces. pełnej wagi —.—. korony —.—, półkorony —.—. Srebro 137 60.

KRONIKA.

(Powtórny plon gruszek.) W La Riche w departamencie Touraine zebrano na drugą zbiórkę 11 gruszek, które razem ważyły 11 funtów. — „Jour. de Condom“ donosi, że w tamtych stronach wiele nowego owocu wisi na gruszach. W departamencie Indre et Loire, tarnie okryły się kwiatem.

(Urwanie chmury.) Dnia 29. października urwała się chmura nad Watykanem w Rzymie i omal nie zniszczyła lóż Rafaela. Na rzece Tybrze zerwała powódź pięć mostów.

(Jedwabnictwo.) W Księstwach Naddunajskich jedwabnictwo podniosło się niezmiernie w ostatnich latach. — W ciągu tego roku, pisze „Journal de Constantinople“ w korespondencyi z Bukaresztu, kupcy francuscy i włoscy zakupili tam kokonów jedwabniczych za 400.000 dukatów.

(Statystyka dzienników paryskich.) Większe dzienniki paryskie wydawały w zeszłym miesiącu następującą ilość egzemplarzy: „Siècle“ 53 000, „Patrie“ 25.000, „Constitutionnel“ 23.000, „Presse“ 22.600, „Opinion Nationale“ 19 000, „Journal des Debats“ 11.600, „Monde“ 9000, „Union“ 8300, „Temps“ 5600, „Gazette de France“ 5300, „Pays“ 5000, „Ami de la Religion“ 4000. „Pays“ donosi, że od 15. listopada będzie wychodził w większym formacie.

(Tabele urodzonych i zmarłych w Londynie.) Wydane w Londynie kwartalne wykazy urodzonych, zmarłych, wesel, emigracyi, spostrzeżeń meteorologicznych i innych szczegółów statystycznych podają następujące osobliwości: W ubiegłym kwartale pobrała się 83.932 par, a to o 8 na sto mniej jak w tym samym czasie zeszłego roku, co dowodzi, że stan klas roboczych pogorszył się. Urodziło się 171.500 dzieci (w tym samym zaś czasie r. 1860 urodziło się 164.062); na każde więc 10.000 dusz ludności, przypada 328 nowonarodzonych. W samym Londynie urodziło się 23.126 dzieci, w Lancashire 23 055. Urodzonych więcej jak zmarłych było o 70.514, czyli w przecięciu 766 na dzień. Wszystkie tu przytoczone wykazy równają się dosyć wykazom z lat dawniejszych, ale emigracya z przyczyny zamieszek amerykańskich o wiele się ograniczyła. W letnim kwartale r. 1851 przeniosło się z Anglii do Stanów zjednoczonych 68.931 osób, w zeszłym roku 21.104, w tegorocznym zaś kwartale letnim tylko 6388 osób. O ile przybyszów straciły Stany zjednoczone, o tyle zyskała ich Australia i Kanada, jednak napływ ten porównać się nawet nie da z całkowitem zmniejszeniem się emigracyi. To, jakoteż mniejsza śmiertelność jest przyczyną wzrostu ludności.

Główny Redaktor *M. Szrzeniawa Sartyni.* — *Z c. k. galic. drukarni rządowej.*